

Gemeente Teylingen

Kadernota 2023

Voor de programmabegroting 2023
en de meerjarenraming 2024-2026

mei 2022

Inhoud

Inhoud

Inhoud	2
Voorwoord	3
1. Inleiding	4
2. Ontwikkelingen in het meerjarenperspectief.....	5
2.1 Nieuwe bestuursperiode	5
2.2 Investeringsplan	5
2.3 Overige relevante ontwikkelingen.....	5
3. Financiële situatie op hoofdlijnen	7
3.1 Startpunt Kadernota 2023	8
3.2 Indexaties	8
3.3 Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen.....	8
3.4 Structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2021.....	9
3.5 Raadsvoorstellen waarvan aangegeven is dat de uitwerking c.q. afweging plaatsvindt bij de Kadernota	10
3.6 Overige ontwikkelingen	10
3.7 Investeringsplan	11
4. Besluitpunten raad	11
Bijlage 1 Begrotingsuitgangspunten programmabegroting 2023.....	12
Bijlage 2 Overzicht nieuwe en gewijzigde investeringen.....	15
Bijlage 3 Overzicht Investeringsplan 2023-2026	19

Voorwoord

Wat gaan we het komende jaar doen met het gemeentegeld?

Dat lichten wij door middel van deze kadernota 2023 toe.

Omdat het formatieproces nog niet is afgerond is er nog geen nieuw college en collegeprogramma. Daarom is deze kadernota beleidsarm. Dat betekent dat deze zich alleen richt op de ontwikkelingen waar wij geen invloed op hebben.

Daarnaast kunt u zich als raad uitspreken over een aantal onderwerpen waarvan de voorstellen de afgelopen periode zijn vastgesteld. Hiermee geeft u richting aan de meerjarenbegroting.

De onzekerheid rondom de effecten van de afgelopen crisissen, de uitkeringen van de Rijksoverheid en het sombere financiële meerjarenperspectief vragen om stevige sturing en het aanbrengen van duidelijke focus.

Dit biedt u en het nog te vormen college de mogelijkheid samen te werken aan concrete bestuurlijke ambities om gemeente Teylingen naar een gezonde financiële toekomst te leiden.

Namens het College van B&W,
Marlies Volten, wethouder Financiën

1. Inleiding

Voor u ligt de kadernota voor de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. De kadernota schetst de financiële ontwikkeling die wij de komende jaren verwachten en is het kader voor het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenbegroting. Deze kadernota is anders dan dat u gewend bent. Deze kadernota is beleidsarm. Dit betekent dat deze kadernota geen nieuwe beleidsvoornemens bevat. Hier is voor gekozen omdat we in de overdrachtsperiode zitten van het oude naar het nieuwe bestuur en zijn nieuwe ambities nog niet verwoord. Deze kadernota richt zich op de onvermijdelijke ontwikkelingen. Zaken die meegenomen zijn:

- a. indexaties;
- b. kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen;
- c. structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2021;
- d. raadsvoorstellen waarvan aangegeven is dat de uitwerking c.q. afweging plaatsvindt bij de Kadernota, en;
- e. investeringen.

Deze kadernota is financieel niet sluitend. Eerst worden de consequenties van het raadsprogramma en collegeprogramma afgewacht. Het huidige demissionaire college past terughoudendheid. De begroting zal uiteraard wel sluitend dienen te zijn.

Het nieuwe beleid en de investeringen die voortkomen uit het college uitvoeringsprogramma worden opgenomen in de 1ste begrotingswijziging 2023, omdat verwerking in de begroting 2023 in tijd niet realiseerbaar is.

2. Ontwikkelingen in het meerjarenperspectief

2.1 Nieuwe bestuursperiode

Er wordt binnen Teylingen nog gewerkt aan een nieuw college. Hierop kan in deze kadernota niet vooruitgelopen worden. Deze is daarom beleidsarm.

2.2 Investerings

Hoewel de kadernota beleidsarm is, ontkomt de gemeente Teylingen er niet aan dat in sommige gevallen als gevolg van autonome ontwikkelingen investeringen gedaan moeten worden. Deze investeringen zullen in de programmabegroting 2023 worden verwerkt en ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. In bijlage 2 zijn de nieuwe en gewijzigde investeringen opgenomen en in bijlage 3 staan alle investeringen.

2.3 Overige relevante ontwikkelingen

Prijsstijgingen

Onder andere als gevolg van de Corona pandemie en de oorlog in de Oekraïne hebben we te maken met een tekort aan grondstoffen en stijgende prijzen. Dit heeft gevolgen voor de programmabegroting 2023. Op dit moment is moeilijk in te schatten wat dit op de middellange en lange termijn gaat betekenen voor de economie en de begroting. We wachten de uitkomsten van de meicirculaire 2022 af hoe het Rijk met deze onzekerheden om gaat. Voor het debat over de Kadernota 2023 wordt de raad over de meicirculaire 2022 middels een raadsbrief geïnformeerd. In de Kadernota 2023 nemen we de begrotingsuitgangspunten zoals opgenomen in bijlage 1 mee.

Herverdeling van gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds is uitgesteld tot 2023. Deze herverdeling kan substantiële gevolgen hebben voor onze gemeente. De voorlopige herverdeeffecten zijn eind december 2021 bekendgemaakt. Op basis daarvan ondervindt de gemeente Teylingen een bijstelling naar beneden van € 17 per inwoner. De uiteindelijke besluitvorming ligt bij het nieuwe kabinet. Hoe de uitkomsten, die ingaan per 2023, werkelijk zijn is nog onduidelijk. De meicirculaire 2022 geeft hier duidelijkheid over. Op dit moment is het nadeel voor Teylingen € 636.000 (2023).

Extra middelen jeugdzorg

Rijk en gemeenten (VNG) hebben in mei 2019 afspraken gemaakt om een onderzoek in te stellen om te bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel aanvullende extra rijksmiddelen nodig hebben voor de jeugdzorg. Indien Rijk en gemeenten na dit onderzoek niet tot overeenstemming zouden komen over extra rijksfinanciering, zou het vraagstuk voorgelegd worden aan een commissie van wijzen (vergelijkbaar met arbitrage). Deze zou een semi-bindend oordeel geven. Deze arbitragecommissie heeft in juni 2021 uitspraak gedaan. Het kabinet volgt de uitspraak van de arbitragecommissie en heeft een toezegging gedaan voor een rijksbijdrage in 2022 van € 1,8 miljard. Het deel voor Teylingen bedraagt netto in 2022 € 1,884 miljoen.

Het is nu de verantwoordelijkheid van een nieuw kabinet om te kijken naar de jaren na 2022 en zo tot een structurele oplossing te komen voor de financieringsproblemen rondom de uitvoering van de jeugdhulp. In afstemming met de toezichthouder (Provincie Zuid-Holland) is vooruitlopend hierop een stelpost van 75% van de verwachte extra rijksmiddelen in de jaren 2023 t/m 2025 opgenomen in het financiële meerjarenperspectief.

Opschalingskorting

Een aantal jaren geleden heeft het Rijk een opschalingskorting doorgevoerd in het gemeentefonds. De aanname was toen dat door gemeenten op te schalen naar 100.000+ gemeenten er minder geld

nodig was in het gemeentefonds. In de periode 2020 t/m 2022 is de invoering van de opschalingskorting opgeschort. In de financiële vertaling van het coalitieakkoord Rutte IV is opgenomen dat de opschalingskorting voor de jaren 2023 t/m 2025 weer wordt losgelaten, maar dat deze vanaf 2026 weer ingevoerd wordt. In de begroting van Teylingen is op dit moment rekening gehouden met de opschalingskorting. Voor de gemeente Teylingen houdt dit een positieve bijstelling van het meerjarenperspectief in: € 654.000 (2023), € 865.000 (2024) en € 1.084.000 (2025). In de meicirculaire 2022 wordt dit nader geconcretiseerd.

Afvalstoffen- en rioolheffing

Binnen onze gemeente doet zich een aantal ontwikkelingen voor die van invloed zijn op het afval en riool tarief. Het gaat hier dan onder meer om vervangingsinvesteringen en de kortingsregeling afvalstoffenheffing. Het afval en riool tarief dient voor 2023 opnieuw te worden berekend en aangepast. U ontvangt hiervoor separaat een voorstel van het college.

3. Financiële situatie op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk gaan we in op de financiële situatie op hoofdlijnen. Hier staan we stil bij 1. het startpunt van de kadernota 2023, 2. de indexaties, 3. de kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen, 4. de structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2021, 5. De raadsvoorstellen waarvan aangegeven is dat de uitwerking c.q. afweging plaatsvindt bij de Kadernota, en 6. de investeringen. Hieronder is het meerjarenperspectief van de Kadernota 2023 weergegeven.

<i>(Bedragen x 1.000 euro; -/- = nadeel)</i>	2023	2024	2025	2026
Stand begroting 2022-2025 (doorgetrokken naar 2026)	-3.061	-3.789	-3.020	-3.020
Resultaat septembercirculaire 2021	1.379	1.387	1.519	1.519
Resultaat decembercirculaire 2021	227	227	228	228
Raadsbesluiten (tot mei 2022)	-101	-101	-101	-101
Startpunt Kadernota 2023	-1.556	-2.276	-1.374	-1.374
Indexaties				
a. Indexatie OZB 2,5%	213	213	213	213
b. Indexatie personeelslasten Teylingen 3,7%	-35	-35	-35	-35
c. Prijsstijgingen inkopen, inhuur en leveranties 2,5%	-140	-140	-140	-140
d. Indexatie Belastingen en rechten 2,5%	13	13	13	13
e. Indexatie Huren en pachten 2,5%	63	63	63	63
f. Indexatie algemene uitkering	1.153	1.206	865	1.511
Kostenontwikkeling gemeenschappelijke regelingen				
g. Indexatie gemeenschappelijke regelingen	-1.236	-1.527	-1.623	-1.641
h. Indexatie welzijnssubsidies	-176	-176	-176	-176
Structurele leereffecten jaarrekening 2021				
i. Lagere dividenduitkering Alliander	-108	-108	-108	-108
j. Straatreiniging	-190	-190	-190	-190
Dekking afvalstoffenheffing	63	63	63	63
Dekking rioolheffing	63	63	63	63
k. Onderhoud ondergrondse containers (ogc)	-56	-56	-56	-56
Dekking afvalstoffenheffing	56	56	56	56
l. Kortingsregeling afvalstoffenheffing	-400	-400	-400	-400
Dekking afvalstoffenheffing	400	400	400	400
m. Verhoging bouwleges	PM	PM	PM	PM
n. Hybride lening (zeer waarschijnlijk)	-200			
Raadsvoorstellen waarvan aangegeven is dat de uitwerking c.q. afweging plaatsvindt bij de Kadernota				
Onderhoud wegen	-306	-306	-306	-306
Inhuur exploitatie Ruïne	-40			
Gebiedsplan campingcomplex	-50	-50	-25	-25
Overige ontwikkelingen				
Mobiliteitsplan	PM	PM	PM	PM
Onderhoud watergangen en bermen	PM	PM	PM	PM
Omgevingswet	PM	PM	PM	PM
Economische agenda Duin- en Bollenstreek	PM	PM	PM	PM
Woonplaatsbeginsel jeugdhulp	PM	PM	PM	PM
Inspectie Kinderopvang	-25	-25	-25	-25
Saldo na mutaties	-938	-936	-1.348	-720
Investeringen		-247	-365	-542
Meerjarenraming 2023-2026	-2.494	-3.459	-3.087	-2.636

In de volgende paragrafen wordt bovenstaande tabel van een toelichting voorzien.

3.1 Startpunt Kadernota 2023

De resultaten uit de programmabegroting 2022-2025 vormen het startpunt¹ voor de jaarschijven 2023-2026, waarbij het resultaat van 2025 de basis is voor 2026. Verder wordt rekening gehouden met de september- en decembercirculaire 2021 en de verwerkte raadsbesluiten met financiële impact tot mei 2022. Ten tijde van het opstellen van de kadernota is de meicirculaire 2022 nog niet bekend en daarom niet meegenomen in het financiële meerjarenperspectief. De verwachting is dat de meicirculaire meer duidelijkheid geeft over wat de impact van de algemene uitkering, de opschalingskorting en de herverdeling gemeentefonds is op de meerjarenbegroting 2023-2026. Bij het opstellen van de begroting 2023-2026 zal de meicirculaire worden meegenomen. Hieronder staan de raadsbesluiten tot mei 2022.

(Bedragen x 1.000 euro; +/- = nadeel)	2023	2024	2025	2026
R4015 Herstelwerkzaamheden Park Molentocht	-4	-4	-4	-4
R4001 Storting voorziening onderhoud gebouwen	-57	-57	-57	-57
R4020 Natuurgrasvelden Warmunda	-13	-13	-13	-13
R4007 Openbare verlichting	-3	-3	-3	-3
R4008 Bestendiging zorg- en veiligheidstafel	-24	-24	-24	-24
Totaal	-101	-101	-101	-101

3.2 Indexaties

a t/m e. Indexatie conform begrotingsuitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2023 wordt rekening gehouden met een aantal vaste begrotingsuitgangspunten. Zie bijlage 1.

f. Indexatie algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering is in deze kadernota gebaseerd op de decembercirculaire 2021. Ten tijde van het opstellen van de kadernota is de meicirculaire 2022 nog niet bekend en daarom niet meegenomen in het financiële meerjarenperspectief. Bij het beschikbaar komen van deze circulaire zal de raad worden geïnformeerd. Bij het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 zal de meicirculaire 2022 worden meegenomen.

De bijstelling van de algemene uitkering in deze kadernota bestaat uit drie delen:

(Bedragen x 1.000 euro)	2023	2024	2025	2026
Opgenomen in de begroting 2022	48.456	48.209	48.520	48.520
Septembercirculaire 2021	1.379	1.387	1.519	1.519
Decembercirculaire 2021	227	227	228	228
<i>Totaal</i>	<i>50.062</i>	<i>49.823</i>	<i>50.267</i>	<i>50.267</i>
Indexatie 2023	1.153	1.206	865	1.511
Omvang algemene uitkering Kadernota 2023	51.215	51.029	51.132	51.778

Op basis van de septembercirculaire en decembercirculaire 2021 ontvangt de gemeente extra middelen van uit het gemeentefonds. In de Kadernota 2023 is de indexatie meegenomen.

3.3 Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen

g. Indexatie gemeenschappelijke regelingen (2023: - € 1.236.000)

Hier is de hogere raming van de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen opgenomen. In onderstaand tabel is de meerjarige hogere raming weergegeven.

¹ Zowel de Kadernota 2023 als het rapport "Op weg naar een financieel sluitend meerjarenperspectief" hanteren de begroting 2022-2025 als uitgangspunt, De raad is over dit rapport middels een raadsmemo op 19 april 2022 geïnformeerd. Het is een handreiking aan de nieuwe raad voor het maken van keuzes voor het bijsturen op een sluitend meerjarenperspectief.

(Bedragen x 1.000 euro; -/- = nadeel)	S/I	2023	2024	2025	2026
HLTsamen	S	-1.260	-1.190	-1.195	-1.194
Holland Rijnland	S	460	460	212	212
SOZ (voormalig TWO)	S	1.071	1.021	1.181	1.181
ISD	S	-1.181	-1.181	-1.181	-1.181
Provalu	S	-98	-122	-98	-94
HECHT	S	-2	-2	-2	-2
VRHM	S	-67	-67	-67	-67
ODWH	S	-16	-54	-72	-95
VAB	S	-109	-356	-365	-364
Belastingen Bollenstreek	S	-36	-36	-36	-36
Totaal		-1.236	-1.527	-1.623	-1.641

h. Indexatie welzijnssubsidies (-€ 176.000)

De indexering voor welzijnssubsidies is voor 2023 gelijk aan 176.000,-. Dit is gebaseerd op de looninflatie van 3,7% en is berekend over de totale subsidieverleningen 2022.

3.4 Structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2021

i. Lagere dividenduitkering Alliander (-€ 108.000)

In 2021 heeft Alliander een lager dividend uitgekeerd ad. € 254.000. In de begroting houden we rekening met dividend Alliander op basis van een 3-jaarlijkse gemiddelde. Op basis hiervan passen we de begroting 2023 aan met € 108.000 nadelig.

j. Straatreiniging (- €190.000)

De aanbesteding voor straatreiniging en het legen van afvalbakken is hoger dan het beschikbare budget uitgevallen. De dekking kan voor 1/3 gevonden worden in de afvalstoffenheffing (€ 63.000), 1/3 in het riool tarief (€ 63.000) en de rest in de eigen exploitatie (€ 63.000).

k. Onderhoud ondergrondse containers (ogc) (- € 55.680)

Beheer en onderhoud van het aantal ondergrondse containers was eerder niet of onvoldoende begroot. Dekking kan gevonden worden in verhoging van de afvalstoffenheffing.

l. Kortingsregeling afvalstoffenheffing (- € 400.000)

Bij het invoeren van het nieuwe afvalbeleid is ervoor gekozen bewoners de mogelijkheid te geven een korting te geven op de afvalstoffenheffing. Hier is binnen de exploitatie geen rekening mee gehouden. Dekking kan gevonden worden in verhoging van de afvalstoffenheffing.

m. Verhoging bouwleges (€-, PM)

Per 1 januari 2023 is de Omgevingswet van de kracht. Hoe dit uitpakt voor de hoogte van de bouwleges in 2023 is onbekend.

n. Hybride lening (zeer waarschijnlijk)

De BNG zal de overeenkomst inzake de uitstaande hybride lening (€ 25,3 miljoen) zeer waarschijnlijk opzeggen. In de kadernota 2023 nemen we het doorgevoerde voordeel van € 200.000 bij de kadernota 2022 terug. Hierdoor ontstaat een nadeel van € 200.000 in 2023.

3.5 Raadsvoorstellen waarvan aangegeven is dat de uitwerking c.q. afweging plaatsvindt bij de Kadernota

Onderhoud wegen (- € 306.000)

Het beleidsplan wegen 2022-2026 is aan de orde geweest in de raad van 24 februari 2022. Hierin is aangegeven dat de financiële dekking van het beleidsplan wegen betrokken wordt bij de integrale afweging in de Kadernota 2023. In de Kadernota 2023 wordt uitgegaan van een extra (ongedekte) uitgave van circa € 306.000 voor groot onderhoud inclusief meerkosten scenario 2. Verder moet € 268.000 geïnvesteerd worden in groot onderhoud). De investering van € 268.000 wordt meegenomen onder paragraaf 3.7 Investeringsen.

Inhuur exploitatie Ruïne (- € 40.000)

De Ontwikkelrichting Ruïne Teylingen is aan de orde geweest in de raad van 24 februari 2022. In 2022 is de selectieprocedure om tot een geschikte partner te komen voor de ontwikkeling en exploitatie van de Ruïne van Teylingen en de schuur van Westerbeek doorlopen. In december 2022 sluit de gemeente een intentieovereenkomst met de definitieve partner. Het jaar 2023 wordt gebruikt voor het uitwerken van de business case (stap 1). De uitkomst is een gezamenlijk plan dat de gemeente kan voordragen aan de raad (stap 2). Als deze akkoord gaat met het voorliggende plan en de financiën kunnen verdere voorbereidingen (stap 3), zoals het voorbereiden van een bestemmingsplan, plaatsvinden. Voor het uitvoeren van stap 1 t/m 3 huren wij expertise in. Zonder dit budget komt het project tot stilstand.

Gebiedsplan campingcomplex (- € 150.000)

De visie Verblijfsrecreatie is aan de orde geweest in de raad van 24 februari 2022. Daar is besloten om het opstellen van een gebiedsvisie voor de campings in Teylingen op te nemen in de kadernota 2023. Binnen de campings bestaan grote verschillen. De toekomstbestendigheid, veiligheid en bereikbaarheid staan op verschillende punten onder druk. Eerdere pogingen om de ondernemers te stimuleren tot samenwerking te komen, zijn niet gelukt vanwege de omvangrijke uitdagingen. Om te komen tot een succesvol plan, zal een inspanning geleverd moeten worden door zowel de ondernemers als de overheid. Hierbij is externe expertise noodzakelijk. Het opstellen van een gebiedsplan is door de complexe opgaven een project met een langere doorlooptijd. Het alternatief is de regie los te laten en het aan de markt over te laten.

3.6 Overige ontwikkelingen

Mobiliteitsplan (€-, PM)

In het concept Mobiliteitsplan staan projecten en maatregelen waaraan we de komende jaren uitwerking willen geven. Dit plan is opiniërend besproken in de vergadering van de commissie ruimte op 19 april 2022.

Onderhoud watergangen en bermen (€-, PM)

Voor onderhoud watergangen en bermen wordt momenteel gewerkt aan het actualiseren van het beheerplan 2023-2026. Hierin worden ook de financiële consequenties meegenomen. In het najaar 2022 komt het voorstel in de raad.

Omgevingswet (€-, PM)

Op 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet in werking. Hierdoor worden de zogenaamde 'bodemtaken' vanuit de provincie naar de gemeente overgeheveld. De implementatiekosten zijn al beschikbaar gesteld, alleen de uitvoeringskosten moeten nog bepaald worden. Deze worden al dan niet gedekt door de leges.

Economische agenda Duin- en Bollenstreek (€-, PM)

In 2022 wordt een nieuwe uitvoeringsagenda voor de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek opgesteld voor de periode 2023-2026. Aan de uitvoering van de uitvoeringsagenda zullen kosten zijn verbonden voor het stimuleren en ondersteunen van projecten en de Governance van het nog te kiezen uitvoeringsorgaan. Op dit moment is nog niet duidelijk wat die kosten zullen zijn. Een raadsvoorstel hiervoor wordt in de tweede helft van 2022 aan de gemeenteraad aangeboden.

Woonplaatsbeginsel jeugdhulp (€-, PM)

De effecten met betrekking tot het woonplaatsbeginsel jeugdhulp voor 2023 en verder moeten nog berekend worden.

Inspectie Kinderopvang (- € 25.000)

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving op de kinderopvang. Het kabinet heeft besloten het toezicht in de gastouderopvang te willen intensiveren. Hiervoor worden extra middelen in het gemeentefonds beschikbaar gesteld. Beoogd wordt dat jaarlijks 50% van gastouders in de gemeente geïnspecteerd worden. Deel van de dekking (€ 10.080) is meegenomen onder de decembercirculaire.

3.7 Investerings

De investeringen in nieuwe sportaccommodaties in de dorpskern van Sassenheim en in Voorhout (Nieuw Boekhorst) zijn besproken in de raad. Daarin is aangegeven dat een keuze gemaakt kan worden bij de Kadernota 2023. Voorlopig zijn deze investeringen niet meegenomen in de kapitaallasten. Dit geldt ook voor de herinrichting van de Waaier en de investering groot onderhoud uit het Beleidsplan wegen 2022-2026. In bijlage 2 is een totaaloverzicht opgenomen van alle ingediende investeringen inclusief toelichting.

4. Besluitpunten raad

1. Kennis te nemen van de financiële situatie op hoofdlijnen;
2. Richting te geven over het al dan niet verwerken van de onderstaande posten in de begroting:
  - a. uitgaven voor de inhuur ten behoeve van de exploitatie Ruïne (-€ 40.000);
  - b. totale uitgaven voor het gebiedsplan campingcomplex (-€ 150.000);
  - c. structurele ophoging van de jaarlijkse uitgaven voor het onderhoud van wegen (-€ 306.000), en;
  - d. investering in groot onderhoud van wegen (-€ 268.000).
3. Opdracht te geven aan het college om te komen tot een sluitende begroting 2023. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het rapport 'Op weg naar een financieel sluitend meerjarenperspectief' opgesteld door Weterings van Santvoorts en Partners.

Bijlage 1 Begrotingsuitgangspunten programmabegroting 2023

Jaarlijks wordt in de kadernota vastgelegd op welke wijze de prijs- en loonontwikkelingen in de meerjarenbegroting worden verwerkt. Het uitgangspunt is dat zowel voor de baten als de lasten in de meerjarenraming 2023-2026 het loon-en prijspeil van het begrotingsjaar 2023 gehanteerd. De meerjarenbegroting wordt op basis van constante prijzen opgesteld.

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de gemeenten in de provincie op basis van artikel 203 van de Gemeentewet. In de Begrotingscirculaire 2021-2024 zijn de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht. Deze gelden ook voor de begroting 2023-2026.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

- Preventief (toezicht vooraf):
De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- Repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

- De begroting 2023 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2026;
- De jaarrekening 2021 moet materieel in evenwicht zijn;
- De vastgestelde jaarrekening 2021 en de begroting 2023 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2022, zijn ingezonden.

Beleidskaders provincie

De provincie brengt de jaarlijkse begrotingscirculaire voor 2023 niet uit. De eerder gepubliceerde uitgangspunten voor 2022 gelden ook voor het begrotingsjaar 2023.

Baten

Algemene uitkering

Bij de berekening van de Algemene uitkering voor de programmabegroting 2023 wordt, in overeenstemming met de regelgeving, zo mogelijk uitgegaan van de septembercirculaire 2022. In deze kadernota 2023 is rekening gehouden met de uitkomsten van de circulaire tot en met december 2021.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Voor de belastingen en retributies wordt uitgegaan van het inflatiepercentage van 2,5%. Voor heffingen geldt dat compensatie alleen wordt toegepast, wanneer deze binnen de grenzen van de kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt het uitgangspunt 100% kostendekkendheid. De belastingvoorstellen worden in een apart voorstel in de raad van december 2022 aangeboden.

Lasten

Raadsbesluiten en raadsvoorstellen tot mei 2022

Deze kadernota gaat uit van besluitvorming tot mei 2022. Uw besluiten en voorstellen tot en met de vergadering van september 2022 betrekken wij bij de samenstelling van de programmabegroting 2023.

Ontwikkeling lonen en salarissen

Voor de loonontwikkelingen is voor 2023 een structurele raming opgenomen. Wij volgen het percentage dat wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland, de Financiële kaderstellingen gemeenschappelijke regelingen (FKGR). Gerekend is met een cao-verhoging per 1 januari 2023 van 3,7%.

Prijzen 2023 voor inkopen, inhuur en leveranties

Voor de inflatie hanteren we de FKGR. Deze bedraagt 2,5% voor 2023. Door middel van een voorlopige raming wordt een stelpost aangemaakt voor de situaties waarbij aangetoond kan worden dat een verhoging ook noodzakelijk is.

Renteontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 0,0%.

Subsidies

Bij de subsidies wordt, conform FKGR, uitgegaan van de ontwikkeling lonen en salarissen. Hierbij wordt een percentage van 3,7% gehanteerd.

Verbonden partijen

Voor de verbonden partijen worden de personele en materiële lasten geïndexeerd, conform de uitgangspunten FKGR. Voor de personele lasten hanteren we de ontwikkeling lonen en salarissen van 3,7%. Bij de materiële lasten hanteren we het percentage van 2,5%.

Investerings

De (vervangings)investerings worden voortgezet op basis van de geldende beheer- en onderhoudsplannen en zijn in 2026 toegevoegd in het Overzicht investeringsplan 2023-2026 (bijlage 3).

Onvoorzien

In de begroting wordt een post onvoorzien opgenomen van € 25.000 als de begrotingsruimte dit toelaat.

Operationele ontwikkelingen

Het aantal woningen en inwoners van Teylingen is gebaseerd op de vastgestelde aantallen per 1 januari 2022. Het aantal woningen is een belangrijke maatstaf bij de berekening van de hoogte van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Hierbij is de peildatum 1 januari van een kalenderjaar.

Bij het opstellen van de woning- en inwonersprognose is voor nieuwbouw gerekend met gemiddeld 2 inwoners per woning. Deze 2 is gebaseerd op de huidige gemiddelde woningbezetting. In dit gemiddelde is reeds rekening gehouden met het geboorte- en vestigingsoverschot.

Prognose woningvoorraad	2022	2023	2024	2025	2026
Woningvoorraad per 1/1	16.396	16.478	16.729	16.864	16.964
Mutatie woningen	82	251	135	100	250
Woningvoorraad per 31/12	16.478	16.729	16.864	16.964	17.214

Prognose inwoners	2022	2023	2024	2025	2026
Inwoners per 1/1	37.940	38.104	38.606	38.876	39.076
Mutatie inwoners	164	502	270	200	500
Inwoners per 31/12	38.104	38.606	38.876	39.076	39.576

Bijlage 2 Overzicht nieuwe en gewijzigde investeringen

Investerings (bedragen x € 1.000)		Termijn	Jaar	Investering		Jaren			
				bruto	netto	2023	2024	2025	2026
1. Prettig wonen voor iedereen									
Onvermijdelijk									
jk	1. Ondergrondse containers	15	2023	1520	1520	27	53	80	
	Dekking afvalstoffenheffing					-27	-53	-80	
Onvermijdelijk									
jk	2. Snoeihoutversnipperaars A 326 Di 3L41C TDR 2017	6	2023	-36	-36	-6	-6	-6	
Onvermijdelijk									
jk	3. Snoeihoutversnipperaars A 326 ZKX 2017	6	2023	-21	-21	4	-4	-4	
Onvermijdelijk									
jk	4. Vervangen bruggen SA 0,06 en SA M07	35	2025	471	471				13
Onvermijdelijk									
jk	5. Vervangen bruggen SA 2.03, VO 28, WA ST 22 en steiger WA ST 22	35	2024	461	461			13	13
Onvermijdelijk									
jk	6. Vervanging bruggen VO 01, VO 07, VO 12, VO 21, VO 031, WA 09	35	2023	665	665	19	19	19	
Onvermijdelijk									
jk	7. Vervangen bruggen SA 0.02, SA 0.03, SA 0.07, SA 2.04, SA 2.05, SA 2.06, VO 02, VO 05, VO 10, VO 17, VO 20, VO 22, VO 27, WA 08, WA 12, WA 16 en steiger WA ST 02C	35	2025	1929	1929				55
Onvermijdelijk									
jk	8. Verv. Voetg.brug WA 17 Klinkenbergerplas Warmond	35	2023	-32	-32	1	-1	-1	
Onvermijdelijk									
jk	9. Vervangen groen en bomen	30	2023	400	400	13	13	13	
PM	10. Groot onderhoud wegen	20	2023	PM	PM	PM	PM	PM	
2. Energiek en sociaal Teylingen									
Onvermijdelijk									
jk	11. Vervanging topklaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 1	10	2024	137	137			14	14
Onvermijdelijk									
jk	12. Vervanging topklaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 3	10	2023	113	113	11	11	11	

Onvermijdeli jk	13. Vervanging toplaag kunstgrasveld hoofdveld 1 Roodemolen	10	2023	323	323	32	32	32
Onvermijdeli jk	14. Vervanging toplaag kunstgrasveld veld 2 Roodemolen	10	2023	249	249	25	25	25
Onvermijdeli jk	15. Vervanging toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen	15	2025	93	93			6
Onvermijdeli jk	16. Vervanging toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen	15	2025	121	121		8	8
Onvermijdeli jk	17. Vervanging toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen	15	2025	53	53			4
Onvermijdeli jk	18. Vervanging toplaag kunstgrasveld veld 8 Roodemolen	10	2023	245	245	24	24	24
Onvermijdeli jk	19. Vervanging toplaag kunstgrasveld hoofdveld 9 Roodemolen	10	2023	254	254	25	25	25
Onvermijdeli jk	20. Vervanging toplaag kunstgrasveld veld 1 sportpark Elsgeest	10	2024	575	575		58	58
Onvermijdeli jk	21. Vervanging toplaag kunstgrasveld veld 2 sportpark Elsgeest	10	2023	526	526	53	53	53
Onvermijdeli jk	22. Vervanging toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda	10	2025	545	545			55
Onvermijdeli jk	23. Vervanging toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda	10	2025	275	275			27
Onvermijdeli jk	24. Vervanging toplaag krukingestrooid kunstgrasveld hoofdveld The Bassets	10	2023	505	505	51	51	51
Onvermijdeli jk	25. Vervanging toplaag kunstgras tennisvelden 1 tot en met 3 sportpark Overbos	10	2024	42	42		4	4
Onvermijdeli jk	26. Vervanging toplaag kunstgras tennisvelden 4 tot en met 6 sportpark Overbos	10	2024	42	42		4	4
Onvermijdeli jk	27. Vervanging toplaag kunstgras tennisveld 7 sportpark Overbos	10	2026	31	31			
PM	28. Ontwikkeling en realisatie nieuwe accommodatie bewegingsonderwijs binnen de dorpskern Sassenheim	40	2023-2025	PM	PM	PM	PM	PM
PM	29. Nieuwe sportaccommodatie (sporthal) in Nieuwe Boekhorst (Voorhout)	40	2023-2025	PM	PM	PM	PM	PM
Onvermijdeli jk	30. Herstel constructiefout aan basisschool De Buitenplaats	25	2023	100	100	4	4	4

PM	31. De Waaier	20	2023-2024	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal				11.086	11.086	247	365	542

Bovenstaande tabel wordt hieronder toegelicht.

1. Ondergrondse containers

Het huidige bestand van de ondergrondse containers is verouderd en heeft vervanging c.q. volledige revisie. Voor de toekomst wordt hiervoor een investeringsplan opgesteld. Dekking vanuit het tarief afval.

2. en 3. Snoeihoutversnipperaar

Investering is opgenomen in MIP HLTSamen, kan dus bij Teylingen vervallen.

4. t/m 7. Vervanging houten bruggen

Dit volgt uit een onlangs uitgevoerd toestandsinspectie van de civiele kunstwerken. Deze investeringen zijn onvermijdelijk. De onderhoudsplannen dienen vertaald te worden naar de begroting.

8. Vervanging voetgangersbrug Klinkenbergerplas Warmond

De voetgangersbrug is overgedragen aan de gemeente Oegstgeest.

9. Vervanging groen en bomen

Vervangen van groen en bomen op basis van het groenbeheerplan Teylingen 2022-2031, welke nog door de raad vastgesteld moet worden. Dekking vanuit de exploitatie. Dit is besproken in de commissie ruimte van 19 april 2022. Vastgesteld door de raad op 19 mei 2022.

10. Groot onderhoud wegen (PM)

Het beleidsplan wegen 2022-2026 is in de raad van 24 februari 2022 aan de orde geweest. De financiële dekking van het beleidsplan moet integraal afgewogen worden in de Kadernota 2023.

11. t/m 27. Vervanging toplagen kunst/natuurgras sportvelden

Vervanging van toplagen sportvelden over de jaren 2023 t/m 2026. Deze investeringen zijn onvermijdelijk. De plannen dienen vertaald te worden naar de begroting.

28. Ontwikkeling en realisatie nieuwe accommodatie bewegingsonderwijs Sassenheim (PM)

Ontwikkeling en realisatie nieuwe accommodatie bewegingsonderwijs binnen de dorpskern Sassenheim. Uitwerking onderzoek sport en beweegaccommodaties Teylingen.

29. Nieuwe sportaccommodatie (sporthal) in Nieuwe Boekhorst (Voorhout) (PM)

Ontwikkeling en realisatie nieuwe sportaccommodatie (sporthal) in Nieuwe Boekhorst (Voorhout). Uitwerking onderzoek sport en beweegaccommodaties Teylingen.

30. Herstel constructiefout aan basisschool De Buitenplaats

Sophia scholen heeft een aanvraag gedaan op grond van de verordening onderwijshuisvesting voor herstel constructiefout aan basisschool De Buitenplaats. Deze kosten kunnen, vanwege faillissement niet meer verhaald worden op de aannemer en komen daarmee ten laste van de gemeente (t.l.v. de algemene reserve).

31. De Waaier (PM)

Herinrichting openbare ruimte rondom locatie Leerpad 9, Warmond (voormalige locatie basisschool). Het huidige perceel ligt braak. Na realisatie van de beoogde woningbouw zal de openbare ruimte moeten worden ingericht en worden aangesloten op de bestaande wegen en paden. Deze herinrichtingskosten kunnen niet verhaald worden bij de beoogd ontwikkelaar en komen daarmee ten laste van de gemeente (t.l.v. de algemene reserve).

Bijlage 3 Overzicht Investeringsplan 2023-2026

Investerings	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Afschrijvingstermijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
	2023	2024	2025	2026		
Programma 1 Prettig wonen voor iedereen						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 3	24.700				6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 2	24.700				6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 1	24.700				6	Organisatie
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (10397)	9.445				6	Organisatie
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (10398)	9.445				6	Organisatie
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (10399)	9.445				6	Organisatie
Sneeuwplough Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000	23.700				6	Organisatie
Verv. Voetg.brug WA 17 Klinkenbergerplas Warmond	-32.000				20	Organisatie
Verv. bruggen SA 0,06 en SA M07			471.000		35	Organisatie
Verv. bruggen SA 2.03, VO 28, WA ST 22 en steiger WA ST 22		461.000			35	Organisatie
Verv. bruggen VO 01, VO 07, VO 12, VO 21, VO 031, WA 09	665.000				35	Organisatie
Verv. bruggen SA 0.02, SA 0.03, SA 0.07, SA 2.04, SA 2.05, SA 2.06, VO 02, VO 05, VO 10, VO 17, VO 20, VO 22, VO 27, WA 08, WA 12, WA 16 en steiger WA ST 02C			1.929.000		35	Organisatie
Ondergrondse containers	1.520.000				15	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1 2020	27.200				6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2020	27.200				6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2020	27.200				6	Organisatie
Snoeihoutversnipperaar A 326 Di 3L41C TDR 2017	-36.000				6	Organisatie
Snoeihoutversnipperaar A 326 ZKX 2017	-21.000				6	Organisatie
GVVP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2022					20	Gemeenteraad
GVVP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2023	150.000				20	Gemeenteraad
VO 12 Brug Kervelhof					20	Eerder goedgekeurd
VO 18 Brug Kervelhof					20	Eerder goedgekeurd

VO 21 Brug Munthof					20	Eerder goedgekeurd
GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2022					20	Gemeenteraad
GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2023	100.000				20	Gemeenteraad
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2022					20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2023	627.000				20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2024		627.000			20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2025			627.000		20	Eerder goedgekeurd
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan ovl	100.000				20	Gemeenteraad
NarcissenIn en Vn Alkemadeln relining en verbet.	499.000				60	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan NarcissenIn wegen	510.000				20	Gemeenteraad
Herinrichting Herenweg Warmond					20	Eerder goedgekeurd
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering					60	Gemeenteraad
GVVP B13 Cap.verruim. Rot. Soldaatje (N433-N450)	350.000				20	Gemeenteraad
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen 2022					20	Gemeenteraad
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen 2023	75.000				20	Gemeenteraad
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgeb. 2022					20	Gemeenteraad
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgeb. 2023	20.000				20	Gemeenteraad
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties					20	Gemeenteraad
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2022					20	Gemeenteraad
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2023	50.000				20	Gemeenteraad
GVVP V17 Herinrichting Oosthoutlaan	50.000				20	Gemeenteraad
GVVP V18 Herinrichten Hoofdstraat Noord SH	122.590				20	Gemeenteraad
GVVP V20 Verk.maatr. Alkemadeln/Narc. n SH.	500.000				20	Gemeenteraad
Vervangen duikers 2023	20.000				20	Organisatie
Walbeschoeiing 2023	130.000				30	Organisatie
Speelvoorzieningen 2022					15	Eerder goedgekeurd
Speelvoorzieningen 2023	193.840				15	Eerder goedgekeurd

Speelvoorzieningen 2024		231.801			15	Eerder goedgekeurd
Speelvoorzieningen 2025			203.653		15	Eerder goedgekeurd
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2022					20	Gemeenteraad
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2023	200.000				20	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen	160.000				10	Gemeenteraad
Centrumvisie	5.150.000				20	Eerder goedgekeurd
Totaal programma 1	11.311.165	1.319.801	3.230.653	0		
Programma 2 Energiek en sociaal Teylingen						
Stichtingskosten KC Sassenheim	3.564.002				40	Eerder goedgekeurd
Vervanging toplaag veld 1 HV Warmunda		56.000			10	College
Verv. toplaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 1		250.000			10	College
Verv. toplaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 3	250.000				10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda			545.250		10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda			274.500		10	College
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 1 tot en met 3 sportpark Overbos		125.160			10	College
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 4 tot en met 6 sportpark Overbos		125.160			10	College
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos				31.000	10	College
Verv. toplaag krukingestrooid kunstgrasveld hoofdveld The Bassets	505.000				10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 1 Roodemolen	620.000				10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Roodemolen	370.000				10	Eerder goedgekeurd
Verv. toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen			93.060		15	College
Verv. toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen			121.395		15	College
Verv. toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen			53.040		15	College
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 8 Roodemolen	370.000				10	Eerder goedgekeurd
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 9 Roodemolen	508.000				10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 1 sportpark Elsgeest		575.000			10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 sportpark Elsgeest	526.250				10	College
Vervanging veldverlichting veld 1 vv Foreholte	66.000	66.000			20	College

Vervanging straatwerk, kolken etc. Overbos		110.000			20	College
Vervangen lichtmasten velden SV Warmunda		90.000			40	College
Verv. toplaag kunstgrasveld 1 vv Foreholte	575.000				10	College
Cofinanc.: Spec. uitkering Ventilatie in scholen						
Totaal programma 2	7.354.252	1.397.320	1.087.245	31.000		
Programma 4 Duurzaam denken en doen						
Aansluiten panden op drukriolering VH 2022					60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering WD 2022					60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering SH 2022					60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering VH 2023	40.000				60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering WD 2023	48.000				60	Eerder goedgekeurd
Totaal programma 4	88.000	0	0	0		
Totaal investeringen	18.753.417	2.717.121	4.317.898	31.000		